

Republika Srbija
VRHOVNI KASACIONI SUD
Rev 5903/2022
28.12.2022. godina
Beograd

U IME NARODA

Vrhovni kasacioni sud, u veću sastavljenom od sudija: Zvezdane Lutovac, predsednika veća, Dragane Marinković i Ivane Rađenović, članova veća, u parnici tužioca AA iz ..., čiji je punomoćnik Mile Petković, advokat iz ..., protiv tužene Republike Srbije, koju zastupa Državno pravobranilaštvo, Odeljenje u Zaječaru, radi naknade nematerijalne štete, odlučujući o reviziji tužioca, izjavljenoj protiv presude Apelacionog suda u Nišu Gž 1546/2021 od 27.05.2021. godine, na sednici održanoj 28.12.2022. godine, doneo je

P R E S U D U

DELIMIČNO SE USVAJA revizija tužioca i PREINAČUJE presuda Apelacionog suda u Nišu Gž 1546/2021 od 27.05.2021. godine, u preinačujućem delu i odluci o troškovima postupka, tako što se odbija žalba tužene i potvrđuje presuda Osnovnog suda u Knjaževcu P 31/20 od 12.02.2021. godine u stavu prvom izreke u delu kojim je tužena obavezana da tužiocu na ime naknade nematerijalne štete zbog neosnovanog pritvora (pored dosuđenog iznosa od 50.000,00 dinara) isplati iznos od još 100.000,00 dinara, sa zakonskom zateznom kamatom od 12.02.2021. godine do isplate.

U preostalom delu revizija tužioca, izjavljena protiv presude Apelacionog suda u Nišu Gž 1546/2021 od 27.05.2021. godine, se ODBIJA kao neosnovana.

OBAVEZUJE SE tužena da tužiocu naknadi troškove celog postupka u iznosu od 129.100,00 dinara, sa zakonskom zateznom kamatom od izvršnosti presude do isplate, u roku od 15 dana od dana prijema otpravka ove presude.

O b r a z l o ž e n j e

Presudom Osnovnog suda u Knjaževcu P 31/20 od 12.02.2021. godine, stavom prvim izreke, usvojen je tužbeni zahtev tužioca i obavezana tužena da mu na ime naknade nematerijalne štete isplati ukupan iznos od 2.120.000,00 dinara i to: na ime neosnovanog pritvora iznos od 420.000,00 dinara, na ime naknade štete zbog pretrpljenog straha 500.000,00 dinara, zbog povrede ugleda 300.000,00 dinara, zbog povrede časti 300.000,00 dinara, zbog povrede slobode 300.000,00 dinara, zbog povrede prava ličnosti 300.000,00 dinara, sve sa zakonskom zateznom kamatom počev od 12.02.2021. godine do isplate. Stavom drugim izreke, obavezana je tužena da tužiocu naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 240.550,00 dinara sa zakonskom zateznom kamatom od izvršnosti presude do isplate.

Presudom Apelacionog suda u Nišu Gž 1546/2021 od 27.05.2021. godine, stavom prvim izreke, odbijena je kao neosnovana žalba tužene i potvrđena prvostepena presuda u delu stava prvog izreke za iznos naknade nematerijalne štete po osnovu neosnovanog pritvora od 50.000,00 dinara sa zakonskom zateznom kamatom na ovaj iznos od 12.02.2021. godine do isplate. Stavom drugim izreke, preinačena je prvostepena presuda u preostalom delu stava prvog izreke i stavu drugom izreke tako što je odbijen tužbeni zahtev za isplatu naknade nematerijalne štete preko dosuđenog iznosa od 50.000,00 dinara do traženog 2.120.000,00 dinara i to: na ime neosnovanog pritvora 370.000,00 dinara, na ime pretrpljenog straha 500.000,00 dinara, na ime povrede ugleda 300.000,00 dinara, na ime povrede časti 300.000,00 dinara, na ime povrede slobode 300.000,00 dinara i na ime povrede prava ličnosti 300.000,00 dinara, sve sa zakonskom zateznom kamatom od 12.02.2021. godine do isplate. Obavezana je tužena da tužiocu naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 63.800,00 dinara sa zakonskom zateznom kamatom od izvršnosti presude do isplate.

Protiv pravnosnažne presude donete u drugom stepenu u preinačujućem delu, tužilac je blagovremeno izjavio reviziju zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primene materijalnog prava, na osnovu člana 403. stav 2. tačka 2. ZPP.

Vrhovni kasacioni sud je ispitao pobijenu presudu u smislu člana 408. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ broj 72/11 ... 18/20) i našao da je revizija tužioca osnovana.

U postupku nije učinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz člana 374. stav 2. tačka 2. ZPP na koju Vrhovni kasacioni sud pazi po službenoj dužnosti.

Prema utvrđenom činjeničnom stanju tužilac je lišen slobode rešenjem o zadržavanju MUP-a, PS Knjaževac od 16.11.2012. godine, a rešenjem Višeg suda u Zaječaru Ki 58/12 od 17.11.2012. godine, određen mu je pritvor počev od 16.11.2012. godine sumnje da je učinio krivično delo primanje mita iz člana 367. stav 2. KZ. Zbog određenog pritvora tužilac je rešenjem ZC Knjaževac od 22.11.2012. godine udaljen sa posla. Tužilac je bio lišen slobode u periodu od 16.11.2012. godine do 21.11.2012.. godine (ukupno 6 dana) kada je Rešenjem Višeg suda u Zaječaru Ki 58/12 od 21.11.2012. godine tužiocu ukinut pritvor. Presudom Višeg suda u Zaječaru K br. 28/15 od 01.10.2015. godine, tužilac je oslobođen od optužbe da je izvršio predmetno krivično delo. Presudom Apelacionog suda u Nišu Kž 1120/15 od 11.04.2016. godine preinačena je ova presuda i tužilac je oglašen krivim, izrečena mu

je kazna zatvora u trajanju od dve godine. Pravnosnažnom presudom Apelacionog suda u Nišu KŽ1 1117/16 od 09.11.2016. godine, tužilac je oslobođen od optužbe da je izvršio krivično delo koje mu je bilo stavljeno na teret. Suđenje je trajalo četiri godine. Tokom boravka u pritvoru uslovi su bili loši i doživljavao je poniženja i omalovažavanja, a osudu okoline doživljavali su i njegova supruga, roditelji i deca, jer žive u malom mestu u kome se svi sugrađani poznaju i gde je kružila priča da je kao lekar tražio i primio mito od 100 evra te da je zbog toga uhapšen. O tužiocem hapšenju izveštavali su mediji. Po izlasku iz pritvora sredina u kojoj živi negativno je reagovala i promenila ponašanje prema njemu, zbog čega je tužilac trpeo duševne bolove i zbog čega su mu povređeni čast i ugled. Supruga se sa decom preselila u ... gde i sada živi, a on nije mogao da nađe posao u ..., pa je bio prinuđen da svakodnevno putuje na relaciji ...-...-... . Veštačenjem je utvrđena dužina i intenzitet primarnog i sekundarnog straha zbog preživljenog u kritičnom periodu i duševnih bolova zbog narušavanja ugleda i časti tužioca kao lekara, oca i supruga, a koji nisu ostavili trajne posledice po duševno zdravlje tužioca. Pre podnošenja tužbe u ovoj pravnoj stvari tužilac se 21.11.2016. godine obratio Ministarstvu pravde RS sa zahtevom za obeštećenje van spora, ali sporazum nije postignut.

Polazeći od utvrđenog činjeničnog stanja, prvostepeni sud je zaključio da je tužilac pretrpeo štetu za koju je odgovorna tužena na osnovu odredbe čl.172. stav 1. Zakona o obligacioni odnosima-ZOO, kojom je predviđeno da pravno lice odgovara za štetu koju njegov organ prouzrokuje trećem licu u vršenju ili vezi sa vršenjem svojih funkcija, a u vezi sa članom 584. Zakonika o krivičnom postupku - ZKP ("Službeni glasnik RS", br. 72/11, 101/11, 121/12, 32/13, 45/13, 55/14). U konkretnoj pravnoj situaciji podvođenjem činjeničnog stanja pod navedene pravne norme, proizlazi da je tužilac pretrpeo nematerijalnu štetu za koju je odgovorna tužena, jer je bio neosnovano lišen slobode u periodu 16.11.2012. godine do 21.11.2012. godine (ukupno 6 dana) , a da je krivični postupak trajao 4 godine, zbog čega je trpeo duševne bolove. Visina naknade nematerijalne štete (u ukupnom iznosu od 2.120.000,00 dinara) odmerena je primenom člana 200. Zakona o obligacionim odnosima za svaki vid pojedinačno (zbog neosnovanog pritvora, pretrpljenog straha, povrede časti i ugleda, slobode i prava ličnosti) uzimanjem u obzir utvrđenih okolnosti konkretnog slučaja.

Drugostepeni sud je delimično preinačio prvostepenu presudu, prihvatajući izloženo stanovište prvostepenog suda o osnovu odgovornosti tužene za naknadu štete tužiocu zbog neosnovanog lišenja slobode. Međutim, primenom pravila iz člana 200. ZOO, zaključio je da je visina pravične novčane naknade previsoko odmerena za pretrpljene duševne bolove zbog neosnovanog lišenja slobode i odbio tužbeni zahtev tužioca preko iznosa od 50.000,00 dinara (odnosno za iznos od još 370.000,00 dinara), smatrajući da bi dosuđivanje naknade štete u većem iznosu bilo protivno cilju kome ona služi i pogodovalo težnjama koje nisu spojive sa njenom prirodom i društvenom svrhom iz člana 200. stav 2. ZOO. Drugostepeni sud je preinačio prvostepenu presudu i odbio tužbeni zahtev tužioca za naknadu nematerijalne štete za pojedinačne vidove štete (pretrpljeni strah, povredu ugleda, časti, slobode i prava ličnosti) sa zaključkom da duševni bolovi usled neosnovanog lišenja slobode, predstavljaju jedinstven vid štete, koji obuhvata sve štetne posledice vezane za ličnost oštećenog, a na strani tužene nema odgovornosti za štetu povodom vođenja krivičnog postupka, što se ne može smatrati nepravilnim i nezakonitim radnjama organa tužene, bez obzira na povoljan ishod postupka.

Vrhovni kasacioni sud nalazi da su delimično osnovani navodi revizije tužioca kojima se ukazuje na pogrešnu primenu materijalnog prava prilikom odmeravanja visine pravične novčane naknade nematerijalne štete zbog neosnovanog lišenja slobode.

Visina novčane naknade nematerijalne štete zbog neosnovanog lišenja slobode utvrđuje se u skladu sa odredbom člana 200. Zakona o obligacionim odnosima (ZOO) i ima za cilj materijalnu satisfakciju zbog Ustavom zaštićenih prava i dobara, kakva su sloboda i prava ličnosti. Duševni bolovi usled neosnovanog lišenja slobode, predstavljaju jedinstven vid štete, koji obuhvata sve štetne posledice nematerijalne štete vezane za ličnost oštećenog, proistekle iz neopravdane osude, odnosno neosnovanog lišenja slobode. Iznos novčane naknade koji sud dosuđuje mora da bude pravično i odgovarajuće odmeren sa jedne strane, i primeren društveno-ekonomskim uslovima u kojima se dosuđuje, što podrazumeva da sud ceni sve okolnosti konkretnog slučaja koje su od uticaja na visinu naknade, kao što su dužina trajanja lišenja slobode, ugled koji je oštećeni ranije uživao u svojoj životnoj i radnoj sredini, odnos te sredine prema njemu posle neosnovanog lišenja slobode i druge okolnosti koje utiču na prirodu da dosuđeni iznos predstavlja pravičnu novčanu naknadu zbog povrede ugleda i časti, slobode i prava ličnosti čiji je uzrok neosnovano lišenje slobode, vodeći računa da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive sa njenom prirodom i društvenom svrhom.

Utvrđene okolnosti u konkretnom slučaju, ne opravdavaju dosuđivanje posebne novčane naknade za pretrpljeni strah, povredu časti i ugleda, slobode i prava ličnosti, nezavisno od novčane naknade za duševne bolove zbog povrede prava ličnosti prouzrokovane neosnovanim lišenjem slobode, kao jedinstvenog vida naknade. Međutim,

Vrhovni kasacioni sud nalazi, primenom pravila iz člana 200. stav 1. ZOO, a imajući u vidu sve utvrđene okolnosti relevantne za odmeravanje visine naknade nematerijalne štete, da je pravična novčana naknada za duševne bolove zbog povrede prava ličnosti prouzrokovane neosnovanim lišenjem slobode, kao jedinstvenog vida naknade 150.000,00 dinara. Zato je delimično preinačena drugostepena presuda i tužiocu dosuđeno na ime naknade nematerijalne štete zbog neosnovanog pritvora (pored dosuđenog iznosa od 50.000,00 dinara) još 100.000,00 dinara. Dosuđivanje naknade u većem iznosu, imajući u vidu prirodu i društvenu svrhu prava na naknadu nematerijalne štete ne bi odgovaralo značaju povređenog dobra i cilju kome naknada služi na osnovu člana 200. stav 2. ZOO, zbog čega je suprotno navodima revizije tužioca, pravilno odbijen njegov tužbeni zahtev preko navedenog iznosa.

Po članu 35. stav 1. i 2. Ustava Republike Srbije, ko je bez osnova ili nezakonito lišen slobode, pritvoren i osuđen za kažnjivo delo ima pravo na rehabilitaciju, naknadu štete od Republike Srbije i druga prava utvrđena zakonom. Svako ima pravo na naknadu materijalne ili nematerijalne štete koju mu je nezakonitim ili nepravilnim radom prouzrokovao državni organ, imalac javnog ovlašćenja, organ autonomne pokrajine ili organ jedinice lokalne samouprave. Prema članu 172. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, pravno lice odgovara za štetu koju njegov organ prouzrokuje trećem licu u vršenju ili u vezi sa vršenjem svojih funkcija.

Imajući u vidu navedeno, sa stanovišta pravila o naknadi štete pravilno je ocenio drugostepeni sud da u konkretnom slučaju činjenica, da je protiv tužioca vođen krivični postupak ne može se smatrati nepravilnim i nezakonitim radnjama organa tužene, bez obzira na njegov za tužioca povoljan ishod, s obzirom da su organi tužene postupali u okviru zakonom datih ovlašćenja u postupku tokom koga su okrivljeni zaštićeni pretpostavkom nevinosti.

Tužilac je delimično uspeo u postupku po reviziji, pa mu na osnovu članova 153, 154. i 163. stav 2. u vezi člana 165. stav 2. ZPP pripadaju troškovi celog postupka prema ostvarenom uspehu u sporu. Visina je odmerena na ime traženih troškova za sastav tužbe od strane advokata u iznosu od 6.000,00 dinara, zastupanja na pet održanih ročišta po 7.500,00 dinara i jednom neodržanom ročištu 4.500,00 dinara, sve prema važećoj Advokatskoj tarifi u vreme presuđenja, kao i za troškove veštačenja 8.000,00 dinara i sudske takse za tužbu i prvostepenu presudu po 12.800,00 dinara. Tužiocu pripadaju i opredeljeno traženi troškovi za sastav revizije od strane advokata 18.000,00 dinara, prema tarifnom broju 13. Tarife o nagradama i naknadama za rad advokata („Službeni glasnik RS“ broj 121/12...37/21), kao i na ime sudskih taksi za reviziju 11.800,00 dinara i revizijsku odluku 17.700,00 dinara, sve sa zakonskom zateznom kamatom, počev od izvršnosti odluke do isplate.

Na osnovu članova 414. stav 1. i 416. stav 1. ZPP, Vrhovni kasacioni sud je odlučio kao u izreci.

Predsednik veća - sudija

Zvezdana Lutovac, s.r.

Za tačnost opravka

Upravitelj pisarnice

Marina Antičić